

PROPOSTES PER A UNA REFORMA INTEGRAL I COHERENT DE LES PENSIONS A ANDORRA

RESUMEN EXECUTIU DEL POSITION PAPER

8 març 2022

Contingut

Diagnòstic.....	3
Proposta	3
ÀMBIT PREVISIONAL I. Adquisició de drets de pensió.....	3
ÀMBIT PREVISIONAL II. Requisits i modalitats de la jubilació.....	3
ÀMBIT PREVISIONAL III. Càlcul de la prestació de jubilació	3
ÀMBIT PREVISIONAL IV. Previsió Social Complementària.....	4
Cap a un nou sistema de pensions a Andorra	4
Períodes transitoris i línies de tall: el sistema a curt, mig i llarg termini	5
Conclusió.....	5
Annex I Síntesi de les mesures	6
Annex II Transicions del sistema a curt, mig i llarg termini.....	7
Annex III La línia de tall del nou sistema: els 45 anys.....	9

Diagnòstic

Andorra té un sistema de pensions que, al mateix temps que atorga pensions de jubilació i afins reduïdes, pot dir-se que, donada la seva fórmula de càlcul, són molt generoses si ho comparem amb el retorn de les cotitzacions pagades. Les pensions es financen mitjançant cotitzacions moderades sobre els salaris. Aquesta combinació és el germen d'una situació financerament difícil de sostenir, segons revelen tots els estudis actuàrials encarregats per la CASS durant l'última dècada. La causa principal és un Factor de Conversió desproporcionadament reduït en l'actualitat. A això s'afegeix que la inclusivitat amb què el sistema andorrà de Seguretat Social cobreix les carreres molt reduïdes de cotització es tradueix en una cua de pensions excessivament reduïdes i incapaces de permetre una vida autònoma. Com a resultat d'això, les pensions andorranes, (i) no són suficients, (ii) no són sostenibles i (iii) no són equitatives.

Proposta

Es planteja a continuació un conjunt coherent de mesures que poden ajudar a resoldre el triple problema (suficiència, sostenibilitat i equitat) que tenen les pensions andorranes. Cadascuna de les 14 mesures proposades té ple sentit en el seu conjunt. Es descriuen de manera genèrica en els següents punts. L'Annex I conté una síntesi compacta de les catorze mesures.

ÀMBIT PREVISIONAL I. Adquisició de drets de pensió

Mesura 1. Augmentar el tipus de cotització progressivament fins a 4 punts percentuals del salari brut. En un procés gradual.

Mesura 2. Introduir un sistema d'homologació de les bases de cotització per a treballadors ocasionals i/o treballadors per hores. Per facilitar la totalització de drets de pensió al Marc de Coordinació europeu per a treballadors migrants.

Mesura 3. Establir bases mínimes i màximes de cotització. A fi de limitar de la mateixa manera l'adquisició de drets de pensió, especialment evitant pensions excessivament reduïdes. Les bases mínimes ja venen imposades per l'existència d'un Salari Mínim de referència. Mesura transitòria mentre s'instal·la en exclusivitat el nou sistema de "comptes individuals" descrit en la mesura següent.

Mesura 4. Crear "comptes individuals de cotització" acreditant en aquests comptes el contravalor en euros de les cotitzacions pagades cada mes. Per a tots els treballadors menors de 45 anys. Aquests conservarien els seus drets adquirits en el vigent sistema de punts, tret que desitgessin convertir els seus punts en euros en el nou compte individual a les tarifes que s'indicarien en el seu moment. Els treballadors de 45 anys i més seguirien amb l'actual sistema de punts, i podrien traslladar-se de manera voluntària al nou sistema de comptes individuals amb tots els seus drets.

ÀMBIT PREVISIONAL II. Requisits i modalitats de la jubilació

Mesura 5. Augmentar l'edat legal de jubilació. Als 67 anys, de manera gradual (8 anys, a raó de 3 mesos/any). Adaptar les condicions específiques per a les ocupacions penoses. S'hauria d'anunciar un mecanisme de vinculació de l'Edat de Jubilació amb l'Esperança de Vida que entraria en vigor un cop assolida l'edat legal de 67 anys.

Mesura 6. Passar dels 61 als 63 anys per poder-se jubilar anticipadament. Adaptar les condicions específiques per a les ocupacions penoses y les penalitzacions existents de manera que siguin veritablement efectives sense perjudicar la sostenibilitat del sistema. Aquesta mesura seria transitòria fins a l'extinció del sistema de punts.

Mesura 7. Plena llibertat per jubilar-se passada l'edat legal amb possibilitat de superar la pensió màxima. Establint bonificacions de la pensió que siguin efectives sense perjudicar la sostenibilitat del sistema. Aquesta mesura seria transitòria fins a l'extinció del sistema de punts.

ÀMBIT PREVISIONAL III. Càlcul de la prestació de jubilació

Mesura 8. Mantenir el Període de Carència actual dels 15 anys. Caldria aconseguir que cada vegada més treballadors puguin assolir-los. Convertir les cotitzacions dels qui no els aconsegueixen en aportacions a un Pla Públic de capitalització de Pilar II (vegeu Mesura 13). Facilitar la totalització de cotitzacions dels treballadors estrangers que no es jubilin a Andorra.

Mesura 9. Racionalitzar la formula actual d'aportació definida amb un càlcul basat en la massa de les cotitzacions realitzats capitalitzades com una renda vitalícia ajustada per l'Esperança de Vida restant a l'edat de jubilació elegida. Al sistema de punts, que quedaria tancat a nous entrants, el Factor de Conversió augmentaria gradualment, de 9,6 a 17, fins que la pensió d'aquest sistema s'equiparés a la del sistema de comptes individuals en 25 anys.

Mesura 10. La CASS recomana vivament que s'harmonitzin tots els sistemes de complements de renda existents a Andorra en línia amb un "complement de renda mínim únic". Aliè a la CASS (agència governamental), condicionat a tests d'ingressos i patrimoni dels potencials beneficiaris, finançat per impostos generals i coherent amb les pensions no contributives del Govern de manera que cap pensionista del sistema contributiu quedi discriminat respecte dels del sistema no contributiu. Aquest esquema podria integrar també complements de renda per a treballadors amb ingressos insuficients.

Mesura 11. Introduir la re valorització anual de les pensions. Amb la inflació (IPC) de l'any precedent. Si és necessari, per raons de solidaritat, crear un sistema de "inflació $\pm X$ " diferenciant nivells de prestació per millorar les pensions mínimes.

Mesura 12. Compatibilitat plena de pensió i ingressos laborals i introducció d'una "cotització de solidaritat" del 8% del salari brut. De manera àmplia, mitjançant la figura de la "Jubilació Activa". El beneficiari haurà de pagar una "cotització de solidaritat" a la Branca de Jubilació sobre els seus ingressos. Aquesta mesura s'ha de fer servir preferentment per fomentar l'abandonament tardà de l'activitat laboral.

ÀMBIT PREVISIONAL IV. Previsió Social Complementària

Mesura 13. 13. Introduir els Plans de Pensions d'ocupació d'adscripció obligatòria. Per als treballadors de menys de 45 anys, permetent la voluntarietat d'adscripció per als treballadors de 45 anys i més. Es recomana també la creació d'un Pla Públic dins del Pilar II al qual s'adscriurien treballadors autònoms i de petites empreses que no ho puguin fer a un pla d'ocupació promogut per la seva empresa. Els plans d'ocupació es finançaran amb contribucions aportades a parts iguals per ocupadors i empleats i bonificades pel Govern, començant amb un 1%+1%+ 0,5% sobre el salari brut (o ingressos nets dels autònoms) a càrrec de, respectivament, els assalariats, els ocupadors i el Govern, que augmentarien progressivament fins al 2%+2%+1%. Evitant l'exclusió de treballadors joves, a temps parcial, temporals o amb salaris baixos.

Mesura 14. Estimular fiscalment els Plans Personals (Pilar III). Mitjançant deduccions de la base de l'impost sobre la renda de les aportacions a aquests plans personals equivalents a les dels plans d'ocupació i neutres davant del tracte que tenen les cotitzacions a, i les pensions de, la Seguretat Social (Pilar I). disseny específic per a autònoms mitjançant un vehicle assimilable al Pilar II públic

Cap a un nou sistema de pensions a Andorra

Totes aquestes mesures descriuen un nou sistema de pensions que es construeix sobre l'actualment existent, que millora les rendes totals de jubilació dels treballadors, les fa més sostenibles i equitatives i reclama una activa participació dels ciutadans als qui se'ls anima a vides laborals més llargues i carreres contributives més intenses.

El nou sistema s'expandeix gradualment als tres pilars convencionals:

- La Seguretat Social (Pilar I) re formulada amb comptes individuals i prestacions d'aportació definida obtingudes com a rendes vitalícies instantànies en el moment de la jubilació contra el saldo dels comptes individuals.
- Les pensions complementàries d'ocupació (Pilar II), quasi obligatòries (*autoenrolment*) que aportin rellevants complements de rendes de jubilació.
- Les pensions complementàries personals (Pilar III).

Tots aquests canvis, plenament desenvolupats en un termini llarg, encara que no excessiu, d'un quart de segle.

Períodes transitoris i línies de tall: el sistema a curt, mig i llarg termini

Les anteriors mesures comporten l'adopció de períodes transitoris per a minimitzar els seus efectes sobre els treballadors pròxims a la seva jubilació i de "línies de tall" perquè unes certes mesures només concerneixin les cohorts joves de treballadors, encara que es deixaria a la lliure elecció dels treballadors no afectats per la línia de tall l'adscripció al nou sistema.

D'aquesta manera, es comprèn bé que les mesures proposades només definiran completament al nou sistema de pensions andorrà que es persegueix amb el conjunt de mesures recentment exposat quan s'hagin acabat tots els terminis establerts per a cada mesura. I, especialment, quan tots els treballadors generin drets de pensió mitjançant els nous protocols, cosa que succeirà per llei natural quan els treballadors que segueixin adscrits al sistema que es modifica, havent estat exclosos, per tant, de les noves regles, hagin passat a la condició de pensionistes.

Per a una més fàcil comprensió del model final resultant, amb les noves mesures universalment aplicades, abans de 2050 (en funció de l'any d'entrada en vigor de la reforma), s'aporta en l'Annex II un esquema de situació i convivència dels sistemes actual i futur des del moment de l'adopció de la reforma. En l'Annex III s'ofereix un quadre comparatiu de les característiques sumàries i resultats en termes de pensió de jubilació dels dos sistemes.

Conclusió

El diagnòstic precedent obliga a l'adopció de mesures generalitzades i coherents. La bona notícia és que el marge existent per a la millora de les prestacions a Andorra és ampli amb el concurs dels tres pilars previsionals, tenint al cap taxes globals de substitució del 75% o més elevades. La contrapartida és que això requereix esforços a l'altura dels beneficis que s'esperen aconseguir amb la reforma. Creiem que aquesta via d'acció és també una oportunitat per a l'economia andorrana, que hauria d'aprofundir les seves reformes fiscals, del mercat de treball i de diversificació de l'economia (productivitat) per a fer possible un univers previsional tan ambiciós com el que s'ha descrit. També creiem que és una oportunitat per a tots els ciutadans.

Annex I Síntesi de les mesures

1. Elevar la cotització del 12% al 16% a la Branca Jubilació a raó de 1 pp/any.
2. Homologar els períodes de cotització de tots els treballadors (jornades completes equivalents)¹.
3. Establir bases mínimes (salari mínim de la CASS) i màximes de cotització.
4. Introduir un sistema de "comptes individuals" (euros comptables) que reemplaci al sistema de "comptes de punts" per a menors de 45 anys.
5. Augmentar l'edat de jubilació als 67 anys gradualment durant 8 anys a raó de 3 mesos per any.
6. Per als treballadors que es jubilen en el sistema de punts, penalitzar la jubilació anticipada amb 7% per any essent la edat mínima els 63 d'acord amb la progressió de la proposta anterior.²
7. Per als treballadors que es jubilen en el sistema de punts, bonificar la jubilació demorada amb benefici del 4% des de l'edat legal de jubilació als 72.³
8. Període de Carència de 15 anys per tenir dret a cobrar pensió de jubilació. Les cotitzacions pagades a la Rama de Jubilació sense arribar als 15 anys de carència es traslladaran preferentment al pla públic del Pilar II.
9. En el sistema de comptes individuals de Seguretat Social, es calcularan les pensions com a rendes vitalícies vinculades a l'Esperança de Vida en el moment de la jubilació. Com a mesura equivalent per als pensionistes del sistema de punts (tancat a nous entrants), el Factor de Conversió passarà de 9,6 a 17 durant 25 anys comptats des de l'entrada en vigor de la reforma.⁴
10. Complementar les pensions baixes amb no contributives previstes en la Llei de Serveis Socials i Sociosanitaris evitant els incentius negatius que afavoreixin disminuir els esforços contributius.⁵
11. Augmentar les pensions amb l'IPC (previst en Llei 2008)⁶.
12. En la Jubilació Activa, amb la pensió plenament compatible amb els ingressos laborals, s'ha de cotitzar un 8% del salari en concepte de "cotització de solidaritat". Els treballadors amb compatibilitat d'ingressos continuaran, si o desitgen, fent cotitzacions ordinàries a la Branca de Jubilació a canvi d'un re càlcul periòdic de les pensions.
13. Promoció de Plans d'Empresa, o de Pilar II, amb un sistema de capitalització obligatori de promoció empresarial, i creació d'un Pla de Pensions públic (*default plan*) de Pilar II que gestioni el FRJ. Aquests plans rebran aportacions de l'1% de l'empresa+1% de l'assalariat + 0,5% del Govern. Passant en cinc anys a 2%+2%+1%.
14. Ja contemplat en la Llei de l'IRPF, Art. 39, un 30% de reducció en Plans de Jubilació fins a un màxim de la base màxima de cotització de la Seguretat Social.⁷

¹ Si ens referim la totalització en altres països, especialment, estudiem el cas de Luxemburg i d'Espanya. No hi ha informació d'hores treballades, caldria crear un sistema d'homologació. Concerneix a poques persones, és més rellevant a efectes internacionals que a efectes interns. Cal fer un cas resolt.

² Si la pensió es calcula como una renda vitalícia sobre comptes individuals (el cas de menors de 45 anys a l'any de la reforma) aquesta mesura no seria necessària.

³ En els mateixos termes que les penalitzacions, si la pensió es calcula com una renda vitalícia en el sistema de comptes individuals aquesta mesura no seria necessària.

⁴ Amb el temps, el Factor de Conversió deixa d'existir per als treballadors que únicament han cotitzat al sistema de comptes individuals. Aquesta mesura es refereix al càlcul de la pensió a partir d'un saldo d' "euros comptables" (nacionals) la suma dels quals s'ha actualitzat anualment amb el creixement del PIB/salaris durant el període de pagament de cotitzacions per a convertir-la en una renda vitalícia en el moment de la jubilació. Els menors de 45 anys podran convertir els punts prèviament adquirits a euros amb el Factor de Conversió normatiu abans de la reforma.

⁵ S'ha de condicionar la concessió d'aquests complements a proves d'ingressos i/o patrimoni. Tots els complements no contributius de pensions (o rendes salarials) haurien de concentrar-se en una agència governamental independent de la CASS.

⁶ Una partida de despesa molt important, hauria de mitigar els seus efectes amb un "IPC ± X" (per a les pensions més baixes/altas). Possible pèrdua de poder adquisitiu potencialment rellevant. Amb rendes vitalícies es pot fer un càlcul del cost de protecció de la pensió enfront la inflació i/o introduir una prova d'ingressos per actualitzar les pensions.

⁷ Vincular la deducció màxima a la cotització corresponent a la nova base màxima és la millor senyal que es pot donar respecte l'interès per fomentar els plans del Pilar II. Als tipus actuals, amb una base màxima de 4.000 euros, per exemple, el límit de la deducció seria de 5.760 euros.

Annex II Transicions del sistema a curt, mig i llarg termini

Un sistema de pensions en transició			
	Entrada en vigor (any t)	Mig Termini (t + 10) (a, c)	Llarg Termini (t + 25) (b, c)
Causació de drets	<ul style="list-style-type: none"> Els treballadors de 45 i més anys podran continuar adquirint punts fins al moment de la seva jubilació si ho desitgen o passar-se al sistema de comptes individuals. Els nous entrants al mercat de treball deixaran d'adquirir punts i les seves cotitzacions s'acreditaran en comptes individuals. 	<ul style="list-style-type: none"> Conviuen tres grups de treballadors: (i) els que només posseeixen comptes individuals (els més joves), (ii) els que estan obligats a aportar a comptes individuals i a més tenen una bossa de punts adquirits abans de "t" i (iii) els que continuen adquirint punts de jubilació. 	<ul style="list-style-type: none"> Cap treballador actiu estarà ja adquirint punts de jubilació i els comptes individuals estaran generalitzats. Els treballadors amb saldos de punts de jubilació estaran ja jubilats. Tots els treballadors tenen ja comptes individuals i només posseeixen punts de jubilació els de 45 i més anys en actiu que rescataran al mateix temps que la liquidació dels seus comptes individuals en el moment de la seva jubilació.
Decisió de jubilació	<ul style="list-style-type: none"> L'edat legal de jubilació serà de 65 anys. El període de carència per a tenir dret a una pensió serà de 15 anys. Les penalitzacions/bonificacions per jubilació anticipada/demorada iniciaran el seu gradual ajust. 	<ul style="list-style-type: none"> L'edat legal de jubilació serà ja de 67 anys. Les penalitzacions/bonificacions per jubilació anticipada/demorada hauran aconseguit, respectivament, el 7% i el 4%. 	<ul style="list-style-type: none"> L'edat legal de jubilació estarà indexada amb l'Esperança de Vida. Les penalitzacions/premis per jubilació anticipada/demorada deixen de tenir sentit per a treballadors que només tinguin comptes individuals en el moment de la seva jubilació.
Càlcul de la pensió	<ul style="list-style-type: none"> Les pensions es calcularan amb el Factor de Conversió de 9,6 actual, que iniciarà un ascens gradual fins a 17 en 25 anys i que afectarà els punts adquirits després de l'entrada en vigor de la reforma. 	<ul style="list-style-type: none"> Les pensions es calculen amb un Factor de Conversió que haurà augmentat progressivament fins arribar a un valor de 17, 25 anys més tard. 	<ul style="list-style-type: none"> Una part creixent de la pensió es calcularà amb una renda vitalícia i una part cada vegada menor amb el Factor de Conversió de 17.
Actualització de la pensió	<ul style="list-style-type: none"> Les pensions s'actualitzaran de manera automàtica i simètrica amb el creixement del IPC (previst a la Llei de 2008). 	<ul style="list-style-type: none"> Les pensions s'actualitzaran de manera automàtica i simètrica amb el creixement del IPC (previst a la Llei de 2008). 	<ul style="list-style-type: none"> Les pensions s'actualitzaran de manera automàtica i simètrica amb el creixement del IPC (previst a la Llei de 2008).
Compatibilitat treball/pensió	<ul style="list-style-type: none"> La compatibilitat plena entre les rendes del treball i la percepció d'una pensió serà possible per als qui ho desitgin a canvi d'una "cotització de solidaritat" a la Branca de Jubilació del 8%. Els qui escullen seguir pagant cotitzacions a la Branca de Jubilació veuran la seva pensió re calculada. 	<ul style="list-style-type: none"> La compatibilitat plena entre les rendes del treball i la percepció d'una pensió serà possible per als qui ho desitgin a canvi d'una "cotització de solidaritat" a la Branca de Jubilació del 8%. Els qui escullen seguir pagant cotitzacions a la Branca de Jubilació veuran la seva pensió re calculada. 	<ul style="list-style-type: none"> La compatibilitat plena entre les rendes del treball i la percepció d'una pensió serà possible per als qui ho desitgin a canvi d'una "cotització de solidaritat" a la Branca de Jubilació del 8%. Els qui escullen seguir pagant cotitzacions a la Branca de Jubilació veuran la seva pensió re calculada.

Un sistema de pensions en transició

	Entrada en vigor (any t)	Mig Termini (t + 10) (a, c)	Llarg Termini (t + 25) (b, c)
Pensions ocupacionals (Pilar II)	<ul style="list-style-type: none"> Es comença a enlairar la Previsió Social Complementària (PSC) d'ocupació mitjançant un sistema obligatori al qual contribueixin els treballadors (1% del salari brut a l'inici), els ocupadors (1%) i l'Estat (0,5%). La CASS crea un esquema de PSC ocupacional públic amb les mateixes condicions que els anteriors on els treballadors hauran d'optar si són autònoms o les seves empreses no estan obligades a oferir-los als seus treballadors (micro i petites empreses) Els treballadors que hagin cotitzat menys de 15 anys poden optar per traslladar els seus drets de pensió adquirits mitjançant punts en els anys precedents a "t" al Pla de Pensions públic descrit en el punt anterior. 	<ul style="list-style-type: none"> La Previsió Social Complementària d'ocupació adquireix presència en el panorama previsional andorrà. Els treballadors ja aporten el 2% del salari brut en aquest moment, els ocupadors el 2% i l'Estat un 1%. L'estalvi previsional aconseguit per aquesta via podria representar el 6% (rendibilitat del 0,0%) o el 7% (rendibilitat del 3,0%) del PIB si la meitat dels treballadors participés ja en l'esquema en "t + 10" (desplegament ple en "t + 15"). 	<ul style="list-style-type: none"> La Previsió Social Complementària d'ocupació ja està generalitzada En principi, els treballadors continuen aportant el 2%, els ocupadors altre 2% i l'Estat altre 1%. Si en "t + 25" tots els treballadors estiguessin aportant ja al Pilar II, l'estalvi previsional aconseguiria el 41% (rendibilitat 0,0%) o el 55% (rendibilitat del 3,0%) del PIB
Pensions personals (Pilar III)	<ul style="list-style-type: none"> Desenvolupament dels incentius fiscals aplicats a la conversió voluntària de l'estalvi familiar, almenys en part, en estalvi previsional personal (de Pilar III). 	<ul style="list-style-type: none"> Desenvolupament dels incentius fiscals aplicats a la conversió voluntària de l'estalvi familiar, almenys en part, en estalvi previsional personal (de Pilar III). 	<ul style="list-style-type: none"> Desenvolupament dels incentius fiscals aplicats a la conversió voluntària de l'estalvi familiar, almenys en part, en estalvi previsional personal (de Pilar III).

- (a) Cal veure la descripció del sistema en el mitjà termini com una situació en la qual totes les mesures introduïdes a l'entrada en vigor ja han completat els seus períodes de transició
- (b) Cal veure la descripció del sistema en el llarg termini com una situació en la qual tots els treballadors no afectats per les reformes a la seva entrada en vigor, amb 45 anys, ja han passat a la jubilació i porten diversos anys en aquesta situació.
- (c) Els càlculs de la penúltima cel·la d'aquesta columna són il·lustratius d'una situació en la qual els treballadors es van sumant progressivament al Pilar II passant de res al 50% en "t + 10" i aconseguint el 100% en "t + 15".

Annex III La línia de tall del nou sistema: els 45 anys

La línia de tall del nou sistema: els 45 anys	
El Nou Model per als < 45 anys	El Nou Model per als treballadors de 45 anys i més
<p>Pensió Pública (Pilar I)</p> <ul style="list-style-type: none"> Tipus de Cotització B. Jubilació 12% → 16% en 1 pp/any Comptes Individuals en euros (tancament compte punts i possibilitat de convertir punts prèviament adquirits en euros). Edat Legal de Jubilació 65 → 67 (3 mesos/any, 8 anys) Jubilació a partir dels 63 anys sense penalització (fórmula de prestació definida pura). Carència de 15 anys per a pensió de jubilació vitalícia. Càlcul pensió amb Renda Vitalícia Actualització anual amb l'IPC Compatibilitat plena rendes treball-pensió, pagament de cotitzacions a la Branca Jubilació (amb re càlcul de la pensió) i cotització de solidaritat del 8%. <p>Pensió Ocupacional (Pilar II)</p> <ul style="list-style-type: none"> Complementària a la Pensió Pública Plans Empresa promoguts per empreses i associacions (autònoms) Pla Públic gestionat separatament pel FRJ (<i>default plan</i>) Quasi obligatoris (<i>autoenrolment</i>) → opcions sortida Inclusius (elegibilitat universal) Aportacions d'1% (As.) + 1% (Empr.) + 0,5% (Gov.) → 2% (As.) + 2% (Empr.) + 1% (Gov.) en 5 anys <p>Pensió Personal (Pilar III)</p> <ul style="list-style-type: none"> Incentius fiscals a l'estalvi Altres mecanismes d'estalvi conductual 	<p>Pensió Pública (Pilar I)</p> <ul style="list-style-type: none"> Tipus de Cotització B. Jubilació 12% → 16% en 1 pp/any Es manté el Compte de Punts (opció a C. Individuals) Factor de Conversió 9,6 → 17 en 25 anys. Es mantenen els valors normatius del FC per als punts adquirits abans la reforma. Edat Legal de Jubilació 65 → 67 (3 mesos/any, 8 anys) Jubilació anticipada a 63 anys amb penalització de -7%/any Carència de 15 anys per a pensió de jubilació vitalícia Actualització anual amb l'IPC Compatibilitat plena rendes treball-pensió, pagament voluntària de cotitzacions a la Branca Jubilació (amb re càlcul de la pensió) i cotització obligatòria de solidaritat del 8%. <p>Pensió Ocupacional (Pilar II)</p> <ul style="list-style-type: none"> Complementària a la Pensió Pública Plans Empresa promoguts per empreses i associacions (autònoms) Pla Públic gestionat separatament pel FRJ (<i>default plan</i>) Obligatoris Inclusius (elegibilitat universal) Aportacions d'1% (As.) + 1% (Empr.) + 0,5% (Gov.) → 2% (As.) + 2% (Empr.) + 1% (Gov.) en 5 anys <p>Pensió Personal (Pilar III)</p> <ul style="list-style-type: none"> Incentius fiscals a l'estalvi Altres mecanismes d'estalvi conductual